

فلسفه؛ مشق زندگی

لوک فری

مترجم: الهسانه نجاتی

نشریام امروز

تهران، ۱۳۹۷

سرشناسه: فری، لوک، ۱۹۵۱ - م.
 عنوان و نام پدیدآور: فلسفه؛ مشق زندگی [آموختن زندگی] /
 نویسنده: لوک فری / مترجم: افسانه نجاتی
 مشخصات نشر: تهران: پیام امروز، ۱۳۹۵
 مشخصات ظاهری: ۲۹۶ ص؛ ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.
 شابک: ۱ - ۸۸ - ۵۷۰۶ - ۹۶۴ - ۹۷۸
 وضعیت فهرست نویسی: فیبا
 یادداشت: عنوان اصلی: Apprender a Vivre, 2006 - 2008
 ضوع: الفقه - مقدمات
 موضوع: Philosophy - Introductions
 شماره اف‌ده: نجاتی، افسانه، ۱۳۴۲ - ، مترجم
 رده‌بندی کنگر: ۱۳۹۵ اق/ف/ BD۲۲
 رده‌بندی دی‌سی: ۱۰۰
 شماره سرشناسی: ۴۳۳۷۹۱۱

نشر پیام امروز

فلسفه؛ مشق زندگی

نویسنده: لوک فری
 مترجم: افسانه نجاتی
 ناشر: پیام امروز
 طرح جلد: ابراهیم حقیقی
 نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۷
 شمارگان: ۵۰۰ نسخه
 چاپ و صحافی: پردیس دانش
 قیمت: ۳۲۰۰۰ تومان

نشانی ناشر: تهران، خیابان لبافی‌نژاد، بین فروردین و فخررازی، شماره ۲۰۰، طبقه اول - تلفن: ۶۶۴۹۱۸۸۷

شابک: ۱ - ۸۸ - ۵۷۰۶ - ۹۶۴ - ۹۷۸

payam_emrooz@yahoo.com

فهرست

۹	پیشگفتار مترجم
۱۳	پیشگفتار مؤلف
۲۱	فصل اول: فلسفه چیست؟
۳۹	فصل دوم: نمونه‌ای از فلسفه باستان
۷۹	فصل سوم: پیروزی مسیحیت بر فلسفه یونان
۱۲۱	فصل چهارم: اومانیزم یا تولد فلسفه مدرن
۱۷۳	فصل پنجم: پساتجددگرایی (مورد نیچو)
۲۲۹	فصل ششم: پس از ساختارگشایی فلسفه مدرن
۲۸۷	نتیجه
۲۸۹	نمایه

پیشگفتار مترجم

لوک، پری با آنکه در دنیا، متفکری خوش‌نام و بلندآوازه است، در ایران کمتر شناخته شده است، وی در نخستین روز سال ۱۹۵۱ میلادی در کلمب فرانسه متولد شد، است و به ترتیب در سال‌های ۱۹۷۵ و ۱۹۸۱ در رشته‌های فلسفه و علوم سیاسی، دانش آموخته است. پس از آن بود که با همکاری یکی از دوستانش به نام آلن رنو مدرسه فلسفه را تأسیس کرد. در همین ایام بود که به ترجمه آثاری از آدورنو و مکتب فرانکفورت، رشته شلینگ، کانت و کاسیرر همت گمارد. در دوران کودکی و نوجوانی از فصل‌های آموزشی، پیگردان بود و دل به درس نمی‌داد! این ناخشنودی، وی را به آنجا رساند که طای مدرسه را به لقایش ببخشد و از آن پس به صورت مکاتباتی درس بخواند. خوشبختانه پدر و مادرش هم از آنجا که سابقه تحصیل در دانشگاه نداشتند با این تصمیم فرزندان مخالفتی نکردند.

در بحبوحه التهابات سال ۱۹۶۸ وارد دانشگاه سوربن شد و از آنجا که نه به فضای دانشگاه دل بست و نه به دغدغه‌های جنبش دانشجویی به هایدلبرگ آلمان رفت. در آنجا و در کارزار اندیشه بود که به اهمیت خردورزی و برد و بیش از پیش باور کرد که مدرسه و دانشگاه باید جایی باشد برای اندیشیدن، پرسش‌گری و معرفت‌اندوزی، او به همجواری فلسفه و نحوه زندگی و رابطه و نسبت تنگاتنگی که میان معرفت و سعادت وجود دارد باور داشت و به تجربه دریافته بود که نظام آموزشی بیمار، دکانی است برای فروش محفوظات ذهنی به قیمت ستاندن نمره قبولی و یا در یک کلمه، مدرک! با همین باور بود که لوک فری برنامه متعارف آموزشی را کنار گذاشت و در عوض سمینارهایی را بر پایه

پرورش روحیه انتقادی و اندیشیدن و گفت‌وگو طراحی کرد. شرکت در این سمینارها هیچ محدودیتی نداشت. برگزاری این نشست‌ها و استقبال از آنها لوک فری را بر آن داشت که برخی از متون کلاسیک فلسفه را برای استفاده علاقمندان ترجمه کند که از آن جمله می‌توان به شرح و ترجمه چند اثر از کانت به زبان فرانسه اشاره کرد. با تمام اینها لوک فری بیشتر در حوزه فلسفه سیاسی شهرت کسب کرده است. عمده‌ترین تفاوت او با سایر متفکران در حوزه‌های فلسفه و فلسفه سیاسی، نشر روان و خوش‌خوان اوست که حتی خوانندگان نه‌چندان متخصص آثار خود را فراری نمی‌دهد. برخی از عناوین آثار او عبارتند از: حقوق بشر جدال میان تمدن و تحجر، معنای زندگی، حکمت مدرن فلسفه سیاسی، چرا متفکرانی بی‌چهارم نیستیم، هایدگر و مدرن‌ها، نظم نوین اکولوژیکی، یک زندگانی موفق نیست. در تفکر ۶۸ که درباره جنبش دانشجویی مه ۱۹۶۸ از منظری انتقادی نوشته است. وقتی ژاک شیراک بر رقیب تندروی خود یعنی لوپین پیروز شد، لوک فری را به عنوان ویرآموزش ملی و تحقیقات معرفی کرد. آوازه این انتخاب نه تنها در فرانسه بلکه در جهان غرب پیچید. گروهی از تحلیلگران، قرارگرفتن یک فیلسوف روشنفکر به‌سند وزارت دولت فرانسه را به فال نیک گرفتند و در مقابل برخی نیز این کار را فقط یک ژست سیاسی دانستند. هرچه بود در غرب بی‌سابقه بود. دولت فرانسه از میان متفکران کسی را بر مسند وزارت آموزش ملی برگزیده بود که گرچه تا آن زمان دستمزد سیاست نداشت ولی دانش‌آموخته و دلمشغول فلسفه و علوم سیاسی بود. و این مسأله به عنوان یک امتیاز نگریسته شده بود و این خود یک نقطه عزمی برای او به‌شمار می‌آمد. لوک فری پس از چاپ نخستین اثرش در میانه دهه هفتاد میلادی تا کنون بارها ممتازترین جوایز ادبی و علمی اروپا را از آن خود ساخته است.

عنوان کتاب حاضر را در زبان فارسی به «فلسفه؛ مشق زندگی» برگردانده‌ام و در زبان فرانسه نام این کتاب/آموختن زندگی (Apprendre à Vivre) است. ترجمه از آن مقولاتی است که همواره معنای واقعی در آن دچار تعلیق می‌شود و نیز از آنجا که نخستین نشانی که یک خواننده را به سمت کتابی می‌کشد نام آن کتاب

است، در برگردان نام اثر به زبان فارسی، به مضمون اثر توجه شده است. به باور مونتنی^۱ وظیفه اصلی فلسفه آماده‌سازی ما برای مرگ است، اینکه بی‌جست‌وجوی وعده و وعیدهای مذهبی و فلسفی در صدد تشفی بیم و هراس مان از مرگ برآییم و شجاعانه با مرگ روبه‌رو شویم.

سقراط نیز در فایده‌یون تأکید می‌ورزد که فیلسوف باید در مقابل مرگ مسرور باشد چنانکه گویی شغل او مرگ است! جمله کلیدی مونتنی این است: فلسفه، مثل مرگ است. لوک فری اما در کتاب حاضر مذهب و فلسفه را دو رقیب می‌داند که هر کدام بر اساس استعدادها و ظرفیت‌های ذاتی خود می‌کوشند تا به قایمی‌ترین و بنیادی‌ترین پرسش بشر پاسخ دهند و آن مسأله نجات است. پرسش نجات یک پرسش ایمان‌سرشت است و در نبود ایمان است که برای چاره‌جویی، پرسش را برز به سمت و سوی فلسفه می‌رویم. وقتی لوک فری موضوعاتی چون خانواده، ترق بشر، و جامعه اطلاعاتی را به چالش می‌کشد، وقتی در میان پرسش‌های حقیقی‌نای فلسفی به این پرسش ساده و درعین‌حال اساسی می‌رسد که: ما چرا نه به معنای ما برای زندگی فرزندانمان می‌پسندیم؟ او تمامی هم و غم خود را بر سر این نکته می‌گذارد که فلسفه را ابزاری برای زندگی موفق معرفی کند، خاصه که امروزه یمن فناوری اطلاعات، مسائلی چون فردیت و آزادی‌های فردی، حقوق شهروندی، ملیت و تمایزات نژادی و قومی به چالش کشیده شده است و لوک فری به عنوان متفکر در مسائل ملموس روز را همواره در نظر می‌گیرد به از میان رفتن فاصله فلسفه و مسائل بیش از پیش پای می‌فشرد. این امر البته در تاریخ اندیشه، سیر تطور خودش را داشته است و متفکر هوشمند ما به درستی به این سیر در کتاب حاضر توجه کرده است. کتاب با اشاراتی به توضیح گرفتن اندیشه در یونان باستان آغاز می‌شود و فلسفه رواقیون را بررسی می‌کند، آنگاه به تاریخچه اندیشیدن در مسیحیت می‌پردازد، و سپس اومانیسم و نسبت آن با فلسفه مدرن را کند و کاو می‌کند و طبیعتاً پس از این فصل

به پسامدرنیسم و در پایان به ساختارگشایی می‌رسد و کتاب با یک جمع‌بندی به پایان می‌رسد. همان‌طور که گفتیم لوک فری بر آن است که با طرح پرسش‌های دقیق و صحیح به پاسخ‌های درست برسد و در این کتاب نیز به‌مانند سایر آثارش پرسش‌های اساسی‌ای را طرح می‌کند: اینکه کاربرد فلسفه در جامعه اطلاعاتی چیست؟ و گسترش فضای مجازی چگونه ما را ناگزیر به نگاه کردن مجدد به فلسفه می‌کند؟ فلسفه چیست و چگونه می‌تواند ما را به نجات رهنمون سازد؟ در این کتاب می‌خوانیم که فلسفه در یونان باستان شکوفا شده و سپس با ظهور مسیحیت و این زده می‌شود. وقتی نیچه فلسفه را به چالش می‌کشد، قاطعانه با ساختارگشایی از ایدئال اندیشه مسیحی را اعلام می‌کند. لوک فری اندیشه نیچه را با جمله «لیدی نیم کمتر امید داشتن و کمی بیشتر عشق ورزیدن، معرفی می‌کند اما معتقد است که فناوری اطلاعات ابزاری است برای گذر از مدرنیته. اینها همه نشانه‌هایی است که فلسفه را با زندگی آشتی می‌دهد و فلسفه را برخلاف نظر مونتینی که آن را مشق مرگ می‌داند، مشق زندگی معرفی کند. این است که می‌توان به تأسی از سخن ویس از تأثیر گذارتین معلمانم از فلسفه خواست که تو چگونه زیستن را به من بیاموز، چگونه ردن را خود خواهم آموخت.

این کتاب از زبان فرانسه ترجمه شده است و کوشیده‌ام تا لحن صمیمانه نویسنده را حفظ کنم.

در اینجا وظیفه خود می‌دانم که از سرکار خدیم دکتر سید حسن شریعتی که در شروع کار، بی‌دریغ برای قرائت کتاب وقت گذاشتند، بسک کنم. خاصه زمانی که با ایشان این کتاب را می‌خواندم، در جای‌جای آن با توضیحاتی که می‌دادند درک مفاهیم گاه پیچیده کتاب را برایم میسر می‌ساختند. همچنین از دوست و استاد گرانمایه‌ام سرکار خانم همالاکانی برای همیاری و بازخوانی و مقابله نهایی متن ترجمه سپاسگزارم و در خاتمه از مدیریت محترم انتشارات پیام امروز بابت تمامی زحماتی که برای چاپ این اثر متحمل شدند، کمال تشکر را دارم.

افسانه نجاتی

بهار ۱۳۹۵